

İLK

HEYECANLAR

4

Bismillahirrahmanirrahim.

Elhamdülillahi Rabb'il âlemin. Vessalatu vesselamu alâ Resûlina Muhammedin ve alâ âlihi ve sahibihi ecmaîn.

Kur'an ve Sünnet'e hizmeti bir ilim macerasından çok ibadet, cihat olarak gören o mübarek neslin -Allah onlardan razı olsun- feyizli çalışmalarının bereketi ile bugün dünyada İslam var. Bir noktayı sık sık vurguluyoruz. Diyoruz ki: İsa aleyhisselamın, Musa aleyhisselamın, Davut aleyhisselamın Enes ibni Malik'i olsaydı, İbni Asakir'leri olsaydı, Buharî'leri olsaydı, şimdi onların da dinleri dünyanın hak dini olurdu, belki İslam gelmezdi. Bu neyi gösteriyor? İslam onların ümmetinin yapamadığı şeyleri yapan bu Ümmet'in büyüklerinin sayesinde bugünlere geldi. Şüphesiz Allah'ın lütfuyla. Yapan Allah, eden Allah. Ama Allah'ın seçtiği sebepler bizim zannettiğimiz gibi mucizeler filan değil. Kullarının üzerinde Allah gerçekleştiriyor. Çünkü İslam meleklerin ayakta tutmasıyla değil kulların kulluk yapmasıyla ayakta duruyor. Nasıl Uhud olmasaydı, Hendek olmasaydı da İslam manevi destekle ayakta dursaydı diyemiyorsak aynı şekilde ilmin içini dolduran Allah dostları, âlimler olmadıkça da İslam ne bugüne gelirdi ne de o gün ayakta durabilirdi.

Bilhassa ashabi kiramdan söz ediyoruz. Ashabi kiramın bu olağanüstü diyebileceğimiz çaptaki gayretini, onları minnetle anacağımız bir hizmet olarak görüyoruz. Önceki derslerde vurguladım, tekrar vurguluyorum, sembol olarak bunu anlatıyorum: Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem ashabi kirama bu namazla ilgili dosya, bu da oruçla ilgili hükümler, bunlar Kur'an'ı Kerim'le ilgili son inen ayetler bunları dinleyin hiçbir zaman demedi. Kur'an indi; derilere, kemiklere, kiremitlere yazdılar. Hadis-i şerifleri ashabi kiram kafasına yazdılar, yer yer notlar tuttular. Bin bir çile ve hiç denecek kıt imkânlarla rağmen Allah'ın dinine hizmet etmek için gayret ettiler ve dini kayıt altına aldılar.

Ondan sonraki nesil benzer çalışmalar yaptılar, ondan sonraki nesiller de ve nihayet elhamdülillah bugüne geldik. Hamdu senalar olsun. Şimdi biz bu muhteşem hizmeti bir nimet olarak önümüzde görüyoruz. Rabb'imize şükrediyoruz, onlara Allah'tan rahmetler diliyoruz ama kendimize de ders çıkarıyoruz. Şimdi bu çıkaracağımız derslerden biri ben kendi nefsim için de onu örnek kabul ediyorum. Herhangi bir ilim talebesi için, hepimiz için muhteşem bir örnektir diyorum. Mesela: "Filan yerde filan hoca efendi Buharî Şerif'i ders olarak okutuyor veyahut da filan evde Riyazü's Salihin dersi oluyor. Buyurun gidelim derse." dediğimizde bu derse kaç ders üst üste aksatmadan gidebiliyoruz? Hangi programlarımızı o derse göre ayarlayabiliyoruz? Bu soruların cevabı içimizdeki hadis, Kur'an, fıkıh, ilim merakının ne kadar ciddi, ne kadar da yüzeysel olduğunun göstergesidir.

Cabir bin Abdullah radiyallahu anhtan bir örnek nakledeceğiz şimdi. Diğer sahabilerden de gelecek ama özellikle çok canibi dikkat, enteresan bir örnek. Biz mesela; bir yerde işte biliyorsunuz Riyazü's Salihin dersleri yedi- sekiz senedir yapıyoruz, İstanbul'da, farklı yerlerde. Yani bir hoca efendi gidiyor, her hafta bir gün Riyazü's Salihin'den hadis-i şerifler okunuyor. Özellikle şart koştuk. Dedik ki: "Yemek olmayacak, muhabbet olmayacak. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki, diye başlayacağız. Sadaka Resûlullah, deyip çıkağız. Böyle sadece ve özellikle hadis-i şerif dinlemek için toplandık, başka bir gayemiz yok diye meleklerle ispat edeceğiz." Bunu hanımlarla da yapıyoruz, erkeklerle de yapıyoruz. Elhamdülillah, senelerdir aksatmayan kardeşlerimiz var. Fakat bilhassa hanım kardeşlerimizi ikram olmadan nasıl göndeririz konusuna inandırana kadar, çocuğun tüyü bitti denilir ya dilimizde tüy bitti. Neden? İkrâm olmazsa insanlar gelmezler diye düşünülüyor. Onların da tabi

haklı olduğu bir boyut var. Çünkü ikramsız derse insanlar gelmiyorlar. Yani aslında bir çay içmeye geliyor da gelmişken de hadis dinliyorlar.

Hâlbuki biz Cuma Namazı'na gider gibi- nasıl cuma namazı var diye randevu bile almadığın gibi- Riyazü's Salihin dersini de, fıkıh dersini de Cuma Namazı gibi bütün projeler ona göre yapabildiğimiz zaman, Allah'ın izniyle şu biraz sonra dinleyeceğimiz insanların kıvamına gelmiş oluruz.

Arkadaşlar,

Ashabı kiramdan Cabir bin Abdullah'a ait bir olayı Ahmed bin Hanbel'in Müsned'inden size nakledeceğim. Önce İbni Abdilberr'in Cami'ül Beyani'l İlm'inde gördüm. Ahmed bin Hanbel'de 16042. hadis-i şeriftir. Cabir bin Abdullah kendisi bir hatırasını naklediyor: Cabir bin Abdullah Medine'de oturuyor. Bir sahabinin Şam'da oturduğunu, o sahabinin isminin de Abdullah ibni Üneys el-Ensarî olduğunu söylüyor. Bir hadis-i şerifin içerisinde bir kelimeyi Cabir bin Abdullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemden duymamış. Hadis de değil aslında, hadisin içinde bir kelime. Bir gün ona: "Bu kelimeyi Abdullah ibni Üneys el-Ensarî biliyor" diyorlar. O da "demeyin yahu" diyor. Namazın şartlarıyla ilgili de değil. "Ahirette şöyle olacak" diye bir hadis var, ortadaki bir kelimenin manasını bilmiyor. Sözlüğe ihtiyacı var. Sözlük olarak da ona: "Abdullah ibni Üneys el-Ensarî isimli sahabe bunu biliyor" diyorlar. Filanca yerde o hadisi konuştuğunu duymuşlar. "Nerededir o?" diye sorunca: "Şam'dadır" diyor. Bunun üzerine bir hayvan kir alıyor ve Şam'a gidiyor. "Tam bir ayda gittim" diyor. İfadeye dikkat ediniz: "Tam bir ayda gittim" diyor. Şam'da onu bulmuş. "Kapıyı çaldım" diyor. Kapıya hizmetçi çıkmış: "buyurun" demiş. "Ben Abdullah ile görüşmeye geldim." "Kimsin?" demiş. "Cabir" demiş. İçeri girmiş hizmetçi, tekrar geri gelmiş. "Hangi Cabir, İbni Abdullah mı?" demiş. Cabir bin Abdullah: "evet" demiş. Bu sesi duyar duymaz Abdullah ibni Üneys dışarı çıkmış. "Çıkar çıkmaz" -ifadelere dikkat edin- "bana sarıldı, ben ona sarıldım." diyor. Daha kapıdalar. Sarılmışlar, kucaklaşmışlar.

Selamdan sonra demiş ki: "Kardeşim, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in zulüm ve helalleşmek ile ilgili hadis-i şerifini duymuştum. Orada anlamadığım bir mesele var. Senin bildiğini söylediler, onu sormaya geldim." diyor. Bir ay yol kat etmiş arkadaşlar, bir ay. Üniversiteye, Ezher'e filan gitmiyor. Bir hadisteki bir kelimeyi soracak. Diyor ki: "Nedir bu hadis? Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden ben bu hadisi duymuştum." **يَحْشُرُ اللَّهُ تَبَارَكَ تَعَالَى الْعِبَادَ، عُرَاءَ، غُرْلًا، بُهْمًا** ". "Allah insanları kıyamet günü çıplak ve sünnetsiz yaratacak, tekrar mahşer yerine gelecek" 'bühmen' kelimesini anlamadım. Sen biliyor musun bühmen ne demektir" diyor. Cabir bin Abdullah Arap aslında. Ama bu kelimenin tam olarak ne anlama geldiğini kestiremiyor.

قَالَ لَيْسَ مَعَهُمْ شَيْءٌ، فَيُنَادِيهِمْ بِصَوْتٍ يَسْمَعُهُ مَنْ بَعْدَ وَيَسْمَعُهُ مَنْ قَرَبَ" Yani "elleri boş demek olacak bu" diyor. "Elleri boş" demek olacak. Hadis-i şerifin özeti şu; Allah insanları, çıplak sünnetsiz elleri boş olarak yaratacak. Yani poşetsiz gelecek insanlar. Bomboş gelecekler, demekmiş.

Bu Cabir bin Abdullah, şu kelimeyi öğrenmek için bir ay yol gitmiş. Sonra gelmişken ona sorular sormaya başlamış. Bu hadis-i şerifin devamında o soruları soruyor: "Ya o gün elimiz boş nasıl karşılaşacağız, ne yapacağız" diye. "Hasenatımız seyyiatımızla geleceğiz, merak etme" diyor. Muhabbet ediyorlar. E gelmişken bir iki ay da Şam'da turistik yerleri gezip geri gidiyorlar, değil! İşi bitince geri gidiyorlar. "Şam'da gelmişken de işte sahabe kabirlerini ziyaret edeyim" demiyorlar.

Kardeşler,

"Bir ayda gitmemişti canım, on beş günde gitmişti" diyelim. Bir ay diyerek abarttı, bir ayda sağa sola uğradı diyelim. Mesafe belli, Medine ile Şam'ın mesafesi belli. "Akraba ziyaretlerinde vakit kaybetti, on günde gitti" diyelim. Ya boşver "uçakla gitti" diyelim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin hadisinde bir kelimeyi öğrenmek için, gidecek Müslüman aranıyor şimdi. Vazgeçtik! Bir hadis-i şerif; Riyazu's Salihin dersine gidecek Müslüman aranıyor. "Vazgeçtik, ondan da vazgeçtik. İşimiz gücümüz çok kardeşim!" "Cuma vaazına erken gideyim, camide vaaz dinlerim" diyecek ve camide hadis-i şerif okuyacak, imam ve cemaat aranıyor. Vazgeçtim! Ancak insanlar zaten Cuma'ya gidebiliyor, ondan da istemiyorum. Caminin dışında boş oturma yerine "içeri gireyim bir hadis dinleyeyim bari nasıl olsa camiye geldim" diyecek Müslüman arıyoruz. Bundan da vazgeçersem dinim kalmayacak.

Bir ay yol kat ediyor, "bir hadis-i şerifi tam anlamadan ölmeyeyim" diye. Caminin dışında "ezana on dakika var" diye bekliyor. İçerde vaaz ediliyor, hadis okunuyor, dinleyemiyor. Sonuç; ikisi de aynı cennette! Çünkü bu Müslüman da öldüğünde: "Adn Cennetlerine koy ya Rabb'i bunu, Firdevs-i Âlâ'ya koy, Hamza ile beraber, şehitlerle beraber haşret" diye dua edildi cenaze töreninde. İkisi de aynı cennette Adn Cennetlerinde, Firdevs-i Âlâ'dalar ve Allah adil! Beyin zorlanır bunda. Zorlanır! Herkesi sevdiği ile yapar Allah ama Cuma Namazı'na kalan on dakikayı caminin önünde sigara içerek bekleyenle değil. Çünkü o sevgi, inandırıcı bir sevgi değil. İnandırıcı sevgiler, herkesi sevdiği ile beraber yapar.

Bu Cabir bin Abdullah radiyallahu anhın yaşadığı bir hatıra. Ata ibn Ebi Rabah bir başka olay naklediyor: Sahabiden Ebu Eyyub ve Ukbe ibn Amir radiyallahu anhumanın yaşadıkları, bize de hissiyat olarak yaşattıkları bir olay. Burada arkadaşlar, Müsnedü'l Humeydi isimli kitapta 384. hadis-i şeriftir bu. Müsnedü'l Humeydi küçük bir hadis kitabıdır. Ama farklı rivayetleri toplamış, farklı hadislerin bulunduğu bir kitaptır. Burada çok canibi dikkat bir nokta arkadaşlar, biz Ebu Eyyub el-Ensarî radiyallahu anhı hep İstanbul'a gelmesiyle biliyoruz. Asıl adı bildiğiniz gibi Halid bin Zeyd'dir. Ebu Eyyub -çocuğunun adı Eyyub olduğu için Ebu Eyyub olarak anılıyor- Ebu Eyyub Sultan diye söylenirdi de Ebu'su gitti, Eyyub abi kaldı sadece İstanbul'da. Yani İstanbul'da Eyüp semti diyoruz ama Ebu Eyyub semti olması lazım onun. Allah şefaatine nail eylesin, İstanbul'a geliş hikâyesini biliyoruz, oraya dalmaya gerek yok.

Halid bin Zeyd radiyallahu anhın Ukbe bin Amir ile ilgili bir olayı bu. Ukbe bin Amir radiyallahu anhum cemian Mısır'da. Bu Ebu Eyyub, Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme yakın akrabası olan bir sahabe buna rağmen bir hadis-i şerif hakkında bilgi eksikliği var. Bu eksikliği tamamlaması için Ukbe bin Amir'in ona destek olabileceğini, yardımcı olabileceğini öğrenmiş, atlamış Mısır'a gitmiş. Medine nere, Mısır nere. Harita üzerinden bakabiliriz. Arada Süveyş'i nasıl geçmişler, Kızıldeniz'i nasıl geçmişler, bugünkü haritadan bunu bir inceleyebiliriz. Burada hatırasını Ata bin Ebi Rabah'tan naklediyorum. Diyor ki: -Mısır'a ilk gittiğinde, Mısır emiri Mesleme bin Mahlet el Ensarî'nin evine gitmiş. Kapıyı vurmuş, Ukbe bin Amir'i arayacak. Kucaklaşmışlar.- "Hayrola Ebu Eyyub ne işin var Mısır'da?" demiş. O da demiş ki: "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden bir hadis-i şerif duymuştum. O hadis-i şerifi bir ben biliyorum, bir de Ukbe bin Amir biliyor. Ukbe'de Mısır'daymış. Ben şimdi bilgim tam mı, eksik mi biliyorum tereddüt oluştu bende. Resûlullah sallallahu aleyhi ve selleme ait bir hadis-i şerifi tereddütle kullanmak da istemiyorum. Ukbe'ye ulaşıp tekit etmek istiyorum bilgimi. E Mısır'a gelince de direk sana geldim vali olarak, Ukbe'nin evini bana göster" diye.

O da acilen "tabi" demiş hemen gitmiş. Valilik derecesinde bir konu bu. Adam hadis tekit edecek. Hemen Ukbe'nin evini buldurmuş. Ukbe'ye gitmişler. Ukbe: "Hayrola Ebu Eyyub ne işin var burada, niye geldin" diye sormuş. "Ya" demiş: "mü'minin ayıbını örtmekle ilgili meşhur bir hadis vardı ya. Onu bir ben dinlemiştim, o gün bir de sen oradaydın Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber."

Şimdi bu hadis-i şerifi kullanacağım ben "kütüphaneye kadar bir çıkayım hani, kütüphanede bir bakayım kitaptan" diye Mısır'a kadar gelmiş. "Ukbe bu hadis böyleydi değil mi" diyecek. Gelmiş valiyi bulmuş, vali "buyur otur" demeden "Ukbe'yi bul bana" demiş. Ukbe'yi bulmuşlar, Ukbe'den hadisi soruyor. "Evet" demiş. " "مَنْ سَتَرَ مُؤْمِنًا فِي الدُّنْيَا عَلَى خُرَيْبِي , سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ" "Bir mü'mini dünyadaki ayıbından dolayı örten birinin Allah kıyamet günü ayıplarını örter". Hadis bu. " فَقَالَ لَهُ أَبُو " "صدقت" "Evet, ben de böyle biliyordum, doğru söyledin" demiş. Kafasındaki gibi. " "مَنْ سَتَرَ مُؤْمِنًا فِي الدُّنْيَا عَلَى خُرَيْبِي , سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ" "Mü'minin dünyada ayıbını örteni de Allah kıyamet günü örter." Tamam böyledir. " ثُمَّ أَنْصَرَفَ أَبُو أَيُّوبَ إِلَى رَاجِلَتِهِ , فَرَكِبَهَا رَاجِعًا " "إِلَى الْمَدِينَةِ". Bunun üzerine devesine binmiş. Devesini geri çevirmiş, Medine'ye yola devam etmiş. Vali de -Mısır valisi Mahnet:- "Ya Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in dayı çocukları bu, akrabası. Mısır'a geldi, bir yemek yedirmeden göndereceğiz" diye: "Gidin Ukbe'nin evinden çağırın, akşamı bizde yesin" demiş. Nasıl olsa Ukbe'nin evinde kalacak ya -hadis dersi yapacaklar orada-. Gelmiş valiye demişler ki: "Mısır sınırlarını çıktı o adam, gitti."

Resullullah'ın sallallahu aleyhi ve sellem hadisini öğrenmek için çıktığı yerde valinin yemeğini yemeye vakti yok! Bunun adına siz; samimiyet deyin, iman deyin, heyecan deyin, aşk deyin, hadis sevdası deyin, ilim düşkünlüğü deyin. İsteğiniz ismi bulun, aynısından biraz bize getirin de adını ne isterseniz koyun! Bunun yokluğunun bize maliyeti nedir, bunu da düşünmemiz gerekiyor. Bunun yokluğunu neyle ödüyoruz biz; iman zafiyetiyle mi, heyecan zafiyetiyle mi, aşk zafiyetiyle mi, sevgi zafiyetiyle mi? Bir hadis-i şerif öğreneceksin, yani Medine ile Mısır şöyle kuş bakışı şimdi hesap yapılırsa rahat bin kilometrelik bir mesafe.

Medine'den Mısır'a gideceksin, meşakkatler, ölümcül yollarda yalnız çöllerde yürüyeceksin, sanki kargo şirketi görevlisiydi, kargoyu teslim aldı geri götürüyor. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in emanetini, bu ruhla taşıdılar. Burada iki şey ortaya çıkıyor. Birincisini konuşuyoruz hep yani ne heyecan bu Ya Rabb'i! Ne heyecan ya! Bir hadisi mübarek sanki hacca gider gibi peşinden gitmişler. İki; ne titizlik bu. Ne titizlik! Ya yanlış bilirim bu hadisi, ya yanlış aklımda kaldıysa. Hafif bir tereddütü gidermek için doğru Mısır'a, doğru Şam'a. "Nasıl olsa biliyoruz valla öyle demişti herhâlde", yok öyle bir anlayış. Öyle demişti yok, öyle dedi diyerek garantili konuşacak. Çünkü konuştuğun, adını naklettiğin sıradan bir âlim değil Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi naklediyorsun.

Kardeşlerim,

Ben, siz, hepimiz bu şahısların ilimleri, sadakatleri ve heyecanları önünde saygıyla eğilmek zorundayız. Bunu itiraf etmek mü'minlikten önce bir insanlıktır. Bunu itiraf etmemiz gerekiyor. Beceremediğimizi, beceriyorlar, becerdiler. Bu sebeple kıyamete kadar adları yaşıyor. Hepimiz bu boyun büküklüğünü ve saygıyı göstermek zorundayız. Onlar gibi yapamadığımızı itiraf etmek zorundayız. Burada sahabiden elimizde çok fazla örnek yok. Çünkü ashabi kiramın bir özelliği de hatırat anlatma sevdalısı değil din anlatma sevdalısı olmalarıydı. On binlerce hadis-i şerifi anlattılar ama hatırat gelince "bir gün biz oturuyorduk Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemle beraber işte bir kadın geldi bir soru sordu" gibi hatıra anlatma zevkleri yok. Bir hüküm varsa onu anlatıyorlar.

Nitekim sahabinin birçok hatırası böyle bir hadisin anlatımından dolayı var. Mesela; مَنْ سَتَرَ مُؤْمِنًا hadisini anlatılacak diye aktarıyorlar. Hatıra düşkünü değiller. Sonra bizim için bu hatıralar altın değerindeki eğitim malzemeleri oldu. Bir düşününüz bu hatıra mı, ilmin önemi hakkında yapılan iki saatlik konferans mı daha değerli sizin için? Biri gelip geçici edebiyat yapıyor, böyle bir uygulama da bir sahabinin heyecanını ve imanını yansıtıyor. Zaten ashabı kiram uzun uzun menkıbeler anlatamadılar. Anlatmaya hem vakit bulmadılar hem de zaten hatırat yazmak için yaşamamışlardı onlar. Din için, cihat için yaşadılar. Mesela dikkat etmişsinizdir; Ebubekir radiyallahu anhin rivayet ettiği söylenen veya Ebubekir'in isminin geçtiği bin tane hadis yoktur, beş yüz tane de yoktur, üç yüz tane de yoktur, iki yüz tane de yoktur. Neden? Her şeyden evvel çok yaşamadı, Peygamber aleyhisselamdan sonra iki sene iki ay yaşadı.

İki; Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat eder etmez Ümmet omuzlarına oturdu. Nereden hatırat anlatmaya vakit bulacaksınız? Şu ayet şöyledir, şu hadis böyledir demeye vakit yok ki. Ömer radiyallahu anh onlara göre biraz daha uzun yaşadı ve çok işlere girdi, çıktı. Ömer ismi daha fazla geçer. Allah hepsinden razı olsun. Bu heyecanı bir sonraki nesle bu şekilde aktardılar. O neslin tabiin nesli olduğunu biliyoruz.

Tabiinin içinden çok muhteşem isimler çıktı. Ama sahabi kadar değil tabi. Yani tabiin nesli sayı olarak belki üç yüz bin, dört yüz bindir. Ali radiyallahu anhin yanında otuz, kırk bin kişilik ordular oldu toplam olarak. Her bir sahabinin bin-iki bin, üç bin talebesi oldu. Ama sayı olarak böyle alana yayılmış durumda oldukları için ashabı kiramın isim katalogu gibi elimizde bir tabiin katalogu yoktur. Tabiin hakkında evet sivrilmiş Said İbni Müseyyeb gibi, Fudayl bin İyad gibi, Hasan Basri gibi çok orijinal büyük isimler var. Ama ashabı kiram kadar yaygın çok fazla isim maalesef elimizde yok. Keşke olsa ama o nesil hakkındaki bilgiler genel olarak büyük tabiin nesli hakkında. Çünkü savaşlar, fütuh için sağa sola gidilmesi vs. gibi bir sürü sebeple tabiin neslinin bir ansiklopedik çalışma yapma fırsatı olmadı. Bir de tabiin nesli kendilerinden hiçbir ölçü ile ölçülemeyecek kadar daha değerli bir nesil olan sahabinin peşine can havli ile koştular. Çünkü sahabi zirveydi. Tabiin ise altlarda bir nesil. Yani sahabinin makamına gelmeleri mümkün değil. Aman Enes İbni Malik'i göreyim diye kim bilir ne can atmışlardır. Sonra Hasan Basri'yi görsen de olur, görmeden de olur. Çünkü sahabi değil Hasan Basri. Evet, insanlar Hasan Basri'yi takdirle karşıladılar, hürmet ettiler ama birinci el olan sahabiye olan rağbet tabiine olmadı. Bir sonrakine daha az oldu. Ondan sonra zaten her şey kitaba döküldü.

Abdullah İbni Mübarek; ashabı kiramdan sonraki tabiin neslindedir. Tabiinin birinci derecedeki kadrosundan değil ama zühtte ve cihatta çok meşhurlardan olandır. Bilhassa cihadı çok meşhurdur. Antakya'nın fethinde bulunan kadrodandır. Hem mücahit, hem zahit, hem âlim hem muhaddis birisidir. Burada ciddi bir istifade kaynağı olarak hadis-i şerifle meşguliyetini anlatan bir cümlesi var. Onu nakledeceğim. Burada yalnız Abdullah ibni Mübarek hakkında ciddi bir tespit yapmak istiyorum. Tabiinden bir Allah dostunu konuşuyoruz. Yaptığı işler herhangi bir şekilde elbette Peygamber gibi ibadet değil. Çünkü Peygamber aleyhisselam ne yaptıysa ibadet olarak görüyoruz ama Abdullah İbni Mübarek önümüzde sadece bir ölçüdür. Çünkü "benden sonra en hayırlı nesil sahabi neslidir, ondan sonraki nesil ondan sonraki hayırlı neslidir" hadisi vardır. Abdullah İbni Mübarek tabiinden.

Siyeru Alami'n Nübela'da 8. ciltte 382. sayfada Nuaym bin Hammad naklediyor: Abdullah İbni Mübarek evinde çok oturuyordu, çok eve kapanık kalıyormuş. Demişler ki: "Ya sen evde sıkılmıyor musun?" Demiş ki: "Niye sıkılayım ki, Resûlullah ve ashabı ile beraberim ben evde" demiş. Bu cümle

bize çok şey hatırlatıyor kardeşler. Biraz önce dedim ki Peygamber değildi, bir Peygamber gibi bunun cümlesini alıp tesbih yapamayız kendimize. Ama gördüğümüz şeylerden biri; o dönemde erkek evinde oturmaz diye bir anlayış varmış demek ki. Evde canın sıkılmıyor mu, diyorlar. İki; demek ki evde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabi ile beraberim derken, herhâlde şimdiki gibi geldi beraber rabita yapıyorduk, şeyh şunu şöyle dedi bize, cüppesini üstüme koydu, öyle resmine baktım demiyor herhâlde. Ne diyor: "hadislere çalışıyorum". Çünkü kendisi de hadis âlimi. Zühtle ilgili kitabı var. Kitap yazan bir âlim kendisi. "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabi ile beraberdik" sözünden, hadis okumayı, çalışmayı, ezberlemeyi Peygamber'le beraber olmak, Ebubekir ile beraber olmak olarak anlıyor.

Bir kere daha bu bizi hadislerle bir diriliş yapabilmek için ana formüllerden birisine götürüyor. Nedir o formül; mü'min insan Abdullah İbni Mübarek gibi "oturup burada Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hadisini okuyorum, yalnız değilim Resûlullah'la beraberim" diyecek zevkle hadis okumalıdır. Ashapla beraberim diyor, ashapla nasıl beraber olursun ki? Ashapla nasıl beraber olmuş? Çok basit beraber olmuş. Ashabi kiramın rivayetleri ile meşgul. Gördüğü sahabilerin Enes İbni Malik'i görmüş, Enes İbni Malik'in hadislerini diziıyor.

Burada kardeşler, ashabi kiramı konuştuğumuz zaman, hemen şu çıkıyor karşımıza: "ben de Peygamber'in elini öpseydim herhâlde iyi bir adam olurum" diyoruz. Yani hepimizin kafasında şeytanın vesvesesi ile öyle bir mazereti oluşuyor. Abdullah ibni Mübarek sahabi değil. O da sahabinin elini öpmüş, Enes bin Malik'in elini öpmüş. İyi, güzel hadi! Buhari kimin elini öptü? Nevevi kimin elini öptü? İzz bin Abdisselam kimin elini öptü? Nureddin Zengi kimin elini öptü? Mesele; birinin elini öpmek değil eli öpülecek adam olmak meselesidir. Eli öpülecek adam meselesi oldun mu kimsenin elini öpmeden de Allah sana yağdırıyor. Yani buna büyük düşünmek, kaliteli düşünmek diyebiliriz.

Notlarımı aldığım seneler oldu. Bu söz beni, hangisi olursa olsun her hadis-i şerif kitabını açtığımda "yalnızlığımı giderir mi" diye düşünmek zorunda hissettirdi ama bir türlü olmuyor. Kütüphanemi hep önümde tutuyorum, onlarca hadis kitabı karşımda duruyor; bir türlü Resûlullah'la olur gibi olamıyorum. Bakıyorum ki bu bir seviyeymiş demek ki. Okuyorum, hadis-i şerif de okuyorum. İstisnasız herhâlde her gün asgari yüz hadis okuyorum, tarıyorum. Gün geliyor, Buharî Şerif'i tek ciltlik bir baskısından ez az elli defa çevirdiğim oluyor. Elhamdülillah, çoğunu da ezber bildiğim için ilk kelimesinden hatırlaya hatırlaya bir hadis ararken tarıyorum, üç dört saat geçiyor ama o arada içeri giren birine: "ben rahattım Resûlullah'la" diyemiyorum, ikide bir çay istiyorum. Çay istemek zaten Resûlullah'la bulunmadığını gösteriyor. Hadisin çay lezzeti vermesi gerekiyor.

Şerbet kıvamında hadis okumak gerekiyor ama biiznillahi teâlâ bu bir yarıştı. Henüz yarışımız bitmedi. Son nefesimize kadar bu mücadeleye devam edeceğiz. Hasretimizin bu olduğunu Allah'a göstereceğiz. Biz böyle istiyoruz. Abdullah ibni Mübarek gibi kendimi Enes bin Malik'le hissetmek istiyorum. Abdullah ibni Mübarek o düzeye elbette üç günde gelmedi.

Abdullah ibni Mübarek'in çok enteresan bir hatırasını şefaathine inşallah vesile olur umuduyla zikrediyorum. Fudayl bin İyad tasavvufun üst kademelerindedir, hatta pek çok tasavvuf menkıbesi, tasavvuf kaidesi ve tasavvuf uygulamasının kendisine dayandığı bir isimdir. Hakikaten müthiş bir insan! Değirmenlerde hırsızlık yapmış zamanında. Bir gün Allah -ne sebebiyle kendisi bilir- hidayetine vesile olmuş sonra da bu bahsettiğim insan ortaya çıkmış. Çok meşhur abid birisidir. Abid, zahid, dünyayla ilgisi yok. Kendisini ibadete vermiş. Harem-i Şerif'te Mekke'de oturur, sabahtan akşama kadar namaz kılar, oruç tutar. İbadetle, zühtle ilgili menkıbelerine can dayanmaz doğrusu.

Muhteşem bir insan! Hurafe olanlarını ben zaten takmıyorum. İsfahâni'nin değerli kitaplarında geçen şeylerini değerli buluyorum. Yoksa menkıbe olarak her uçanı ona yıkarlar zaten. "Filanca uçarken Fudayl ibni İyad benzinini verdi" gibi şeylere inanmıyorum. İnanmaya da gerek yok çünkü onun kim olduğunu anlamak için kayıtlı, sabit, inandırıcı bilgiler yeterli, rahmetullahi aleyh.

Mekke'de, Harem-i Şerif'te yoğun ibadetle geçiyor. Abdullah ibni Mübarek'e mektup yazmış bir gün. Abdullah ibni Mübarek Antakya'nın fethiyle meşgul. Ona mektubunda Harem-i Şerif'te Kâbe'ye bakarak namaz kılmanın, oruçlu olmanın ne kadar mübarek olduğunu anlatıyor. Övüyor onu. Bu bahsettiğim İbni Kesir'in Ali İmran Suresi'nin tefsirinin son ayetinde rastlamıştım. Başka nerede geçtiğini şu anda hatırlamıyorum. **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا** ayetindeki **وَرَابِطُوا** kelimesini tefsir ederken İbni Kesir bunu zikrediyor. Onu "Gel gör bu Harem-i Şerif'te ey Allah ne mübarek sevaplar" gibi diyor. Bu da Antakya'da. O mektubu kendisine getireni bekletmiş. Arkasına meşhur bir beyit veya şiir yazdırmış. Çok meşhurdur.

يَا عَابِدَ الْحَرَمَيْنِ لَوْ أَبْصَرْتَنَا لَعَلَّمْتَ أَنَّكَ فِي الْعِبَادَةِ تَلَعَّبُ diye başlayan dört mısralık çok enteresan bir şiir. "Ey Harem-i Şerif'te ibadetle meşgul olan adam" diye başlıyor. **يَا عَابِدَ الْحَرَمَيْنِ** "Sen bizim burada ne yaptığını görseydin ibadetlerle oynadığını anlardın. Duydum misk kokuları sürüyormuşsun Harem-i Şerif'te. Biz de önümüzdeki atın yellendiği zamanki kokusuna koku diyoruz. Sen ibadet edecek yerde bir yerde bir mushaf bul. Bak bakalım şehidin kanı mı değerli senin ibadetin mi" diye mektup yazıp göndermiş.

Abdullah ibni Mübarek öyle kuru bir "Peygamber'le beraberiz. Burada biz ashabı kiramla muhabbet ediyoruz" diyen biri değil. Önündeki atın yellenmesini -çıkardığı gazı- Harem-i Şerif'te koku süren Fudayl bin İyad'ın misk kokusundan değerli buluyor. "Aç o Kur'an'ı. Bak bakalım şehit mi değerli senin yaptığın iş mi" diyor. Böyle insanlar! Arıyorsun cihatta, arıyorsun ibadette, arıyorsun zühtte, arıyorsun sıla-ı rahimde ama zevki ashabı kiramdan hadis okumak, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem peşinden gitmek. Allah onlardan razı olsun.

Özellikle bu ayrıntılara giriyorum kardeşler, şundan dolayı: Şeytan olur ki aklımıza getirir "Oturmuşlar akşama kadar hadis okumuşlar, zaten yapacak bir şey yok. Harun Reşid de bunların masrafını karşılamış" Öyle değil arkadaşlar. Aç kalarak, yeri geldiğinde cihada giderek, çocuk çoluklarıyla oturarak. Hiç biri de ailesini ihmal etmemiş. Bu sebeple bu insanların takdir edilmeleri, ilk heyecanın nasıl başladığının anlaşılması bizim için çok büyük önem arz ediyor. Onlar bu heyecanla değil de bizim heyecanımızla, bizim düzeyimizle bir heyecanla başlasalardı bugün biz alimallah bir satır hadis bulamazdık, Kur'an'ı bulamazdık. O heyecanla başladılar da gele gele bizde ne hâle geldi. Yüz başladılar bizde kim bilir kaç oldu? Yirmi oldu otuz oldu işte! Bizim gibi başlasalardı bir asır sonra ne din kalırdı ne Kur'an kalırdı. Allah onlardan razı olsun.

Yunîni diye bir zattan söz edeceğiz. İsa bin Ahmet bin İyas el-Yunini. Zehebî'nin "Siyeru Alami'n Nubela" adlı eserinin 16. cildinin 450. sayfasında bir şey dikkatimi çekti. Bu zat kendisini ibadete verip ilimle meşgul olmayı planlamış. Evlenecek ama "evlilik engel olur bana" diye korkmuş. Bu zatın vefatı 654. Yani sahabi, tabiin nesliyle de ilgisi yok. Sonraki nesillerden Nevevî'nin çağlarına yakın bir insan. Çok enteresan, evlenecek; bu evlilik bir dert. Evlenmeyecek; sünnete aykırı nasıl yaşayacak? Hem ibadetle meşgulsün sünnet ehlinin hem de evlenmiyorsun. Tutmuş ne yapmış? Çok yaşlı bir kadınla evlenmiş. "Hem yemeğimi yapar hem de sünnete aykırı ölmüş olmam" demiş.

Buradan ben kendime ne ders çıkardım? Eğer sen gerçekten hadis okuyan birisiysen "niye evlenmedin" diye sana sorusu sorulacak. **فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي** Nereye koyacaksın? Hanımsız bir gün geçirmemiş Peygamber'in Ümmet'iyim nasıl diyeceksin? Ne yapıyor bu sefer? Orta bir formül buluyor. "Evleneyim ama evliliğim ilmime, ibadetime engel olmasın" diyor. Kendisi otuz yaşındaysa mesela yetmiş yaşında bir kadınlar evlenmiş. Böylece bir formül bulmuş bu formülün tek kusuru var; genç bir adam yaşlı bir kadınla evlendi mi lezzetinden feragat ediyorsun ama Sünnet'ten feragat etmiyor. Gencin gençle evlenmesi hakkı. Bu Allah'ın bir nasibi burada bir lezzet var, bir zevk var. "Taviz vereceksem lezzetlerimden taviz vereyim, Resûlullah'ın Sünnet'inden taviz vermeyeyim" düşünmüşler. Allah onlardan razı olsun.

Burada iki hatıra daha nakledeceğim. Yine "Siyeru Alami'n Nubela" adlı eserin 12. cildinin 279. Sayfasında. Muhammed bin Yahya diye bir zat var, hadis âlimlerinden biridir. Oğlunun adı da Yahya. Oğlu Yahya diyor ki: "Bir gün babamın odasına girdim" diyor. Babasının odasına girmiş, babası kitaplarıyla meşgul. "Kaylule vaktiydi girdiğimde" diyor. Kaylule ne zamanki vakittir? Öğle namazına ya bir saat kala ya öğle namazından bir saat sonraki vakittir. Arada saat on bir ile iki arası kaylule vaktidir. Kaylule; uyku kestirmesi yapmak demektir. İnsan günlük mesainin yaklaşık yarısına geliyor o esnada yoruluyor, bir on dakika kestiriyorsun. Babasının yanına girmiş. Kitaplar önünde kandili de yanıyor babasının. Kandil gece boyu sabahleyin hep yandığı için her yer is olmuş. "Baba, sen ne yapıyorsun burada bu kadar her taraf is oldu. Sen neyle meşgulsün namaz vakti geldi haberin yok mu" demiş. Dönmüş: "oğlum lezzetimi böldün" demiş. "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı ile beraberdim ben, sen ne yaptın şimdi" demiş. Gece adam meğer dalmış hadis çalışıyor. Veya ne çalışıyorsa. Sabah olmuş, güneş doğmuş, kahvaltı geçmiş. Çocuklar okula gitmişler. Servisler almış götürmüşler filan vs. Çaylar, muhabbetler içilmiş. Hâlâ bunun kandil yanıyor. Hâlâ bu gece ders çalışıyor. Güneşin doğduğunu anlayamamış. Kahvaltı zaten yok. İşte nescafeleri ara sıra gelmiştir.

Bu heyecandır onları Allah'a kavuşturan şey. Bu heyecanla Rabb'lerine gittiler. Bu heyecan yaptıkları işlere bereket verdi. Bu adam "bana filanca dedi ki, Resûlullah şöyle buyurmuş" dediklerinde insanlar bunların sözlerine inandılar. Çünkü bunlar, dünyevi bir maksatla değil güneşin doğduğunu bile anlayamayacak kadar kendilerini ahiret âlemine, Resûlullah'a, ashabına aleyhisselatu vesselam feda ettikleri için bu muhteşem sonuçla karşılaştılar. Herhâlde biz de maddi değerleri bunların manevi değere verdiği değer gibi öne çıkardığımızdan Allah bize bereket vermedi.

Burada arkadaşlar, bir nakil daha yapmak istiyorum. Ashabı kiramdan örnekler veriyoruz. Bu örneklerde geçen derslerden birinde hatırlarsanız Ebubekir'in yanında, ben seni rüyamda gördüm diye Ömer'e birisi hatıra nakledince onu kovmuştu yanından. Sonra da onu çağırıp "bir anlatsana o hikâyeyi bana şimdi" demişti. O zaman niye beni kovdun deyince: "yahu Ebubekir'in yanında sen beni övüyorsun olur mu böyle bir şey" demişlerdi. Görmüştük ki bir saygı, edep, kendinden büyük olana hürmet diye bir anlayış var. Böyle bir fazilet var aralarında görmüştük.

Buradaki bir örnekte İbni Abbas radiyallahu anhuma ile Zeyd Bin Sabit arasında bir olay var. İbni Abbas'ı tanıyoruz. Zeyd Bin Sabit'i de tanıyoruz. Zeyd bin Sabit Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in gününde de ilmiyle meşhur. Efendimiz'in öne çıkardığı bilhassa matematik vari konularda Efendimiz'in "Zeyd, Zeyd anlar o işten" diye öne çıkardığı isimlerden birisi. Allah hepsinden razı olsun. Zeyd bin Sabit'in annesi ölmüş. Annesinin cenazesini bizzat kendisi kıldırılmış. Sonra da işte mezarlıktan geri gidecek hayvanına binecek mahzun bir şekilde olduğu için herhâlde tahminen söylüyorum. Yani birisi yardım etse de hayvana sıçrasa diye destek gerekmiş zannediyorum. İbni

Abbas da orada. Hayvanın yularını tutmuş. Yardım etmiş insin diye. Şimdi İbni Abbas sahabi, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin amcasının oğlu, âlim, Kur'an tercümanı. Zeyd de âlim ama fena bir âlim değil. Yani Kur'an'a hizmeti, fıkha hizmeti, hadise hizmetinin tartılması, ölçülmesi mümkün değil ama bir hayvanın yularını tutmak, üzengisini tutmak hizmetçi işi, İbni Abbas'ın yapacağı bir iş değil. Çok enteresan bir şekilde İbni Abbas gelmiş bir hizmetçinin yapacağı işi yapıyor. Zeyd: "ne yapıyorsun sen" demiş. Yani nasıl böyle beni mahcup edersin? Cevap olarak o da demiş ki: **هَكَذَا نَفْعُ بِالْعُلَمَاءِ** demiş. "Biz âlimlere böyle yaparız" demiş. O da eğilmiş İbni Abbas'ın elini öpmüş: "Biz de Resûlullah'ın ehlibeytine böyle yaparız" demiş.

Bu karşılıklı sahne yani birinin ilminden dolayı saygı görmesi öbürünün ehlibeyt olduğu için saygı görmesi ve bunu riyakârlıkla böyle fantezi olsun diye değil ihmal ederek bunu bir ibadet heyecanı ile yapmaları ashâbı kiramın ilim namına yaptıkları işlerin cihad maksatlı, ibadet maksatlı olduğunu gösteriyor. Hedefte bir diploma veya okul bitirme olmadığı için yaptıkları işlerde de yağcılık yok, dalkavukluk yok, minnet duygusu yok. Âlime hürmet ediyor. Ehlibeytten olduğu için o da ona hürmet ediyor. Hâlbuki o da onun gibi âlim. Her zaman ehlibeytten olması daha önde.

Her hâlükarda edeplerini en iyi şekilde sergilediler. Samimiyetlerini gördü Allah, melekleri kaydetti. Bunun üzerine gökten yağmur yağar gibi Allah feyz ve bereket yağdırdı onlara. Bu hadis-i şerifin Taberani'nin El Mucemu'l Kebir'inde 4746. hadis-i şeriftir. Hâkim'in Müstedrek'inde 5785. hadis-i şeriftir. Bu birinci bölümünü bu kaynaklardan zikrettim.

Burada kardeşler, bir-iki noktayı vurgulamak istiyorum. Ashâbı kiramdan işte yaşlı bir kadınla evlenip sünnete uyarak yaşayayım diye düşününden vesaireden örnekler verdik. Bin kere itirafımız olsun ki biz bunu böyle yapamayız. Zor ama adamlığın, kalitenin bu olduğunu kabul ederiz elhamdülillah bunu itiraf ediyoruz.

İki; tamamını elde edemediysek bu duyguların birazını niye atalım ki? Şeriat'ımızın en önemli kaidelerindendir "Tamamını alamadığın şeyin tamamını atman gerekmiyor. Parçalarını toplarsın". Bir ekmek yiyecektin bulamadın bir dilim yersin, bir somununu yersin. Biz böyle olamıyoruz diye olabildiğimiz kadarını bari ihmal etmeyiz. İnşallah olabildiğimiz kadarını. On bin hadis ezberleyemem on tane ezberlerim.

Belki biz seksen yaşında bir eşimiz olsun biz de bir yirmi yaşında olalım belki bunu kabul edemeyiz. Ama şunu da yapamaz mıyız? Hadis bilen bir eşim olsun bari. Yaşıt olalım ama bari hadis bilen olsun. Ben önüme Buharî'yi koyduğumda "misafirliğe gidecektik sen ne yapıyorsun gene açtın bu tozlu kitapları" demesin bari. Bari bu olsun. Bir şeyin tamamını bulamıyor olabiliriz. Birazını bulduysak e demek ki Allah bu birazını ne kadar değerlendireceğimizi görmek murat etmiş. Yok, ben illa bütününü alacağım diyene Allah vermeyecek. Zaten bunlar da bunu dilim dilim topladılar. Bütün almadılar. Şu gün şunu, bugün bunu, öbür gün öbürünü yapa yapa bu olgunluk noktasına geldiler.

Kardeşler,

Üçüncü noktamız da Allah ve Resûl'ünden başka kimse bizim tek örneğimiz değildir. Çünkü kimse masum değil. Bunların bu güzel yanlarını aldık. Yanlış yanları olsaydı onları almayacaktık. Çünkü nihayetinde bunlar insan. Ama bunların yaptıkları bu güzellikleri kendimize örnek aldığımız gibi bunları da sevmeyi Müslümanlık kabul ederiz. İnşallah ileriki derslerimizde âlimlerin, hadis âlimlerinin

bizim için nerede durması gerektiğini, onların olmaması ile dinimizin ne hâle geleceğini farklı açılardan ele alacağız.

Ve sallallahu ve selleme alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihi ecmaîn.

Velhamdülillahi Rabb'il âlemin.